

Páll Szilárd

ANTAL DÉNKÓ HAZATÉRT

*Árpinak, Dixnek, Emilnek, Ferinek, Gábornak, Lacinak,
Mikinek és Sanyinak*

A halottat Czakó Mózsi látta meg elsőként, pirkadatkor, amikor kiment a disznókat megetetni. Már világosodott odakint, a nap halvány csíkokat rajzolt a hegyek mögötti felhőkre, a patak felett vékony köd kavargott, és már alig fénylett a telihold. Mikor Mózsi megjelent a tornácon, a két kocca azonnal megérezte a meleg moslékszagot, hangosan rőfögtek, lökdösődtek, rugdosták a pajta oldalát. Nono, Zsuzsika, nono, nyugtatta Mózsi a nagyobbikat; a vályúba öntötte az edelt, majd egy darabig figyelte, ahogy a megbékélt kocák vastag nyakukat forgatva lefetyelnek, orrukkal a reggeli kosztot tunkolják, és csak ezután mustrálta végig a kerti fákat.

Ekkor vette észre a hullát. Ott feküdt, hanyatt, a kerítés mögött, nem messze Bagó Tivadar kertjétől. Előbb a kék farmeröltöny tűnt fel neki, aztán a furcsa pózba merevedett test, a karok és a fej kontúrja.

Mózsi ledobta a vödörket, megfordult, visszabaktatott a házba, benyúlt a kredencbe, kiemelte a pálinkásüveget, megvárta, míg ujjából kimegy a reszketés, és csordultig töltötte poharát. Az italt egyetlen mozdulattal felhajtotta, majd kiáltott Mariskának, hogy hozza gyorsan a zseblámpát, baj van. Mariska épp a kontyát tűzte, és szepten figyelte Mózsi elsápadó arcát.

– Miféle baj, Mózsi – kérdezte aztán. – Csak nem a gőlyéknek esett bajuk? A medve jött le meginn, ugye, hogy a dühü esne bele abba a rusnya állatjába!

Czakó Mózsi nem válaszolt, hüvelykujjával sürgette Mariskát, és a zseblámpát, mint bajonettet, maga előtt tartva lépett ki a nedves fűre. Míg férje mögött araszolt, Mariska zsörtölődött még egy sort, hogy de sokszor mondta volt az ő drága édesapja, nyugodjon békében, nem jó, ha a falu végébe költöznek, mert akkor az ő állataikat szagolja ki a medve először, de bezeg Mózsi túl büszke volt ahhoz, hogy az okos beszédre hallgasson – az-

tán hirtelen elhallgatott. Most már ő is látta a mozdulatlan testet, valahová a hegyek felé fordított arcával, térdénél megbicsakló lábaival.

– Ó, drága Édesanyánk, ne fordítsd el tekintetedet rólunk... – zendített rá ezután, és vetette sűrűn a keresztet, mire Mózsi ráförmedt, hogy ne óbégasson már annyit, hanem menjen, szóljon Tivadar komának, ezt neki is látnia kell.

Szent Habakuk, szólította a maga módján Mózsi is, bátorítólag, az égi-eket, miután felesége elviharzott, de nem merészt közel lépni a halott-hoz. Annyit azért tisztos távolból is megállapított, hogy harminc körüli a pasas, úgy százhetven centi, de mivel két lába a bokájánál a talajba süppedt, annál rövidebbnek látszott. Öltözete viseltes, szétnyitott farmerkabátjára, göndör hajára megszáradt sárdarabok tapadtak.

Nem kellett sokáig kettesben maradnia a halottal, máris jött a görbe hátú Tivadar. Egy szemvillantásnyira Tivadar is ledermedt, izgatottan dörzsölte a sok gatyaszalajtó bortól céklavörös orrát, majd a kert hátsó, szekérút felőli kapuján kilépve, a holttesthez sietett, kétszer körbejárta, csizmája hegyével megbökdöste a combját, derekát, lehajolt, ujjjaival merészen tapogatta a nyakát, pulzus után kutatva.

– Hát komám, esse fog mán többé a farsangi bálon legényest járni – egyenesedett fel Tivadar –, mint a cement, olyan hideg a bőre.

– Isten bocsássa meg bűneit! – rebegte Mózsi –, mintha most es a holdat bámulná azokkal a setét bornyűszemeivel!

Egymás gondolataiba kapaszkodva nézték a szekérút hegy felé kanyarodó vonalát, mely az erdő sűrűjén vezet át, és a tizenöt kilométernyire fekvő településre, Hegyhátra visz. Alighanem onnét jött, esetleg az esti vonattal érkezett, találgatta Tivadar. Úgy lehet, menekült valaki vagy valami elől, ezért ment neki az erdőnek, és nem az országúton vezetett az útja. Tivadar nem látott sem ütésnyomokat, sem vérfoltokat a testen, a medve sem tett kárt benne, ezért nem értette, hogy egy ilyen életerősnek látszó fiatalember hogyan pusztulhat el ennyi járástól.

– Én meg aztat nem értem, komám – tette hozzá Mózsi –, hogyan tudta annyira bévájni lábait a földbe, mikor eső egy álló hete nem esett, és olyan kemény a talaj, mint a kő?

Eddig jutottak a helyzetértékelésben, amikor a falu felé vezető ösvényen emberi hangokat hallottak. A két szemközti szomszéd, Tófalvi Pista és Nyaláb Árpí tűnt elő feleségestül, mellettük oldalgott Mariska, aki jajveszékelésével nemcsak Tivadart rángatta ki házából, hanem az egész utcát fellármázta. És mögöttük már ott iparkodtak a távolabbi házak lakói is,

Benedekék, Látóék, Fazokas Isti sánta apjával, álmos, gyűrött arcokkal, némelyikük háziruhára húzott kabátban. Mikor a hullához értek, vetették őket is a keresztet, lépdeltek a halott körül, bele-belenéztek arcába, faggatták Mózsit, hogy hallott-e, látott-e valamit, mire Mózsi elmondta, hogy ő a kocák rőfögésén kívül az égvilágon semmit sem hallott, látni is csak annyit látott, amennyit két szemével mindenki most lát.

Néhány perc elteltével már nemcsak az összekötő ösvény felől érkeztek a kíváncsiskodók, hanem Mózsi kertjének másik oldaláról is jöttek, a krumpliföld szélén bukdácsolva; csakhamar már közel ötvenfős társaság toporgott a halott körül. Teste már rég kihűlhetett, tájékoztatott Tivadar, és akár egy tárlatvezető, még bátorította is a távolabb állókat, hogy lépjenek közelebb, jó alaposan nézzék meg a halott arcát, hátha felismeri valaki. Csak nem az égből pottyant ide, a szentségit neki!

A többiek nézték, tanulmányozták a halott felpuffadt, vértelen arcát, azt a furcsa pózban tartott lábát, mintha nem is ember volna, hanem valóban egy égből lepottyant viaszbábu. Volt, aki elfintorodott, mert érezni vélte a halott bomló testszagát, és elhátrált a többiek mellől, néhányan a derekának szenteltek nagyobb figyelmet, nem húgyos-e esetleg a gatyája, mert ha berűgött, és részegségében lett oda, az sok mindent megmagyaráz.

Újabb percek teltek el a nagy tanácsalanságban, majd rendőrkocsi kanyarodott a szekérúton, megjött Mihalache, a falu rendőre is.

– Lépni hátrább! Nem nyúl semmi! – kiabálta már a kocsi ajtajából Mihalache. – Vigyázni nyom! Nem lenni harabura!

Kurta karikalábain Mihalache is tett egy tiszteletkört a halott körül, leterdepelt melléje, tapogatta ő is a hulla arcát, nyakát, a kezeket, átkutatta a zsebeket. Az egyiket üresen találta, a másiktól két elrongyolt papírzsebkendőt emelt ki, a farmerzakóból magyar forint- és román lejérméket, egy ezerforintost, két öteuróst, néhány gyűrött egydollárost. Iratok, igazolványok nem kerültek elő. Mihalache egy műanyag tasakba sülyesztette a tárgyakat, és feltette a kérdést:

– Ki megtalál test?

Minden szem Mózsira tapadt. Mózsi, mint a kisdíák, akit váratlanul a táblához szólítanak, riadt ábrázattal lépett előre, és elhadart mindent, amit tudott. A rendőr Tivadar és Mariska beszámolójához is ragaszkodott. Felvont szemöldökkel, ajkát izgatottan nyalogatva, egy zsírfoltos, kockás füzetben jegyzetelt, majd a füzetet összehajtotta, és nadrágjának hátsó zsebébe gyömöszölte.

– És nem talál semmi papír, táska, dokument? – nézett körül – senki?

Mózsiék fejüket rázták, de a többiek is makacsul hallgattak. A következő kérdésre, hogy „valaki felismer arc?”, ismét hosszas hallgatás volt a válasz. Mihalache ekkor magasba emelte mutatóujját:

– Nem érint test! Nyomok fontos! – kiáltotta, visszaszaladt a kocsinhoz, telefonon egyeztetett, és megindult, vérbeli kopó módjára árulkodó nyomokat keresni. Jött és ment a holttest tizenöt-húsz méteres hatósugarában, olykor lehajolt, hátha meglát valamit a megsárgult fűszálak között, majd felpattant, és ugrált tovább a száraz ló- meg tehénszar-kupacok között.

Közben érkeztek az újabb kíváncsiskodók, odaértek a felvégiek is. Néhány autó is kavarta a szekérúton a port, Ancsának, a kocsmárosnénak a terepjárója, a falu polgármesterének, Kiruj Bercinek a Dacia Loganja. Szólt az „adjisten” meg „fogadjisten”, férfitenyerek csattantak egymásnak, és az újonnan érkezettek a többiekhez hasonlóan komor ábrázattal álltak meg a rendőr által kijelölt távolságban, fürkésztek a halottat, közben hallgatták a fáradhatatlan Tivadar beszámolóját. Anca azonban, fittyet hányva mindenféle rendőri intelemre, nyílegyenesen a holttesthez vonult, két kezével belemarkolt a hajába, maga felé fordította a fejét, és beleharsogta levegőbe:

– Magik nem látnak a szemüktől? Hát hogy nem ösmerik meg? Hiszen ez Antal Dénkó, Antal Ignác és Böske gyereke!

Egyszerre hallgatott el mindenki, súlyos csend szakadt az emberek közé. És aztán, mintha egy előre megbeszélt jelre reagálnának, szinte egyszerre mozdultak a holttest felé, hogy valóban Antal Dénkó-e az, kinek életelen testét Czakó Mózsi disznóetetés közben meglátta.

– Pista bá, sirüljön mán ide maga es, csak megösméri a szomszédja gyerekeit! – szólította az egyik öreget Anca.

Pista bá megigazította orrán a vastag szemüvegét, odabotorkált, a halott fölé hajolt ő is, egészen közel, mert látása nem volt már az igazi, és amikor felegyenesedett, izgalomban kétszer is megpödörte tömör, fehér bajszát, hüvelykujjával letörölte a ráncos arcára folyt könnycseppeket, és kimondta a verdiktet.

– Ez Antal Dénkó. Antal Ignác és Antal Böske fia.

Az arcokra most már letörölhetetlen, őszinte döbbenet ült ki. Két ember csak nem téved ekkorát! Hát nem úgy volt, hogy Dénkó Amerikába ment? – kérdezte valaki a hátsó sorok egyikéből. De most már mások is hevesen bólogattak, köztük a fiatalok, Ráduly Tóni, Péteri Bélus, Makkos Áron, a fiatalabbik, hogy igen, én is, én is, s még én is megismerem: bizony, ez az ember itt Antal Dénkó, Ignác és Böske egyszülött gyereke.

Mihalache Ancsa mellé penderült, és kérte az asszonyt, betűzze a nevet, hogy plajbászával tudja felírni. Majd azt kérdezte, miért lepődtek meg azon, hogy ez Antal Dénkó? Ancsa a magyar szavakat a románnal keverve magyarázta, hogy Dénkót több mint hét esztendeje nem látták a faluban, és évek óta semmi hír nem volt felőle. Egy ideig Budapesten élt, onnét továbbállt, állítólag egy óceánjárón vállalt munkát, de hogy azóta mi történt véle, nem tudják. Másfél éve temették anyját, Böskét, két hónapra rá apját, Ignácot. Dénkó egyikük temetésére sem jött el, hiszen azt sem tudták, él-e, hal-e, a világ melyik részén csángál.

– És nincs barát, ismerős, ki ismer, hol jár férfi? – firtatta Mihalache.
– Csinál rosszat, ezért nem tart kapcsolatot?

Újabb hallgatási hullám söpört végig a tömegben.

– Eccer láttam őtet Pesten – törte meg végül a csendet Makkos Áron, a fiatalabbik. – Egy fehér Merciből lépett ki ippeg, egy nála idősebb, szőke nővel vót. Én köszöntem neki, ő játszotta a süketet. Úgy nézett át rajtam, mintha életjibe' sose látott vóna. Ha én idegeny vagyok neked, az legyen a te bajod, gondoltam, és mentem tovább a dógomra. De ennek is legalább három esztendeje. Nem vót rossz ember Dénkó, csak nem szerette megfogni a kapa végit, bátorodott neki az egyik felvégi, Károly Tamás is. Apját, anyját istenfélő, szorgos embernek ösmertük, de Isten bocsássá meg vétkeinket, Dénkó olyan csihányra pisilős fajta vót. Komolytalan vót, az szentigaz, tette hozzá egy másik, Bereczki Bandi. Megbízhatatlan. Szeretett köcsönkérni, osztán meg böcsködni azzal, hogy de el van eresztve, s amikor a pénzt kellett vóna megadni, akkor erőst nagy vót a csend. Egy lötyönfitty vót no, ez az igazság.

A rendőr figyelte az arcokat, hátha onnét leolvassa mindazt, amit a magyar szavakból nem értett meg, aztán megnyalintotta ceruzája hegyét, felírta a hallottakat, végül Kiruj Bercihez lépett. Ő a halál beálltát megállapította, a személyt beazonosította, mondta Mihalache, és már csak az illetékeseket kell megvárnia, hogy lezárják itt az ügyet. Ez a szabály. A polgármester megveregette a rendőr vállát, és kettesben elvonultak az autóig, hogy megbeszéljék a részleteket.

A falubéliek egy ideig még ott toporogtak a halott körül, de lassan elindultak. Attól, hogy Antal Dénkó meghalt, az élet nem áll meg: az állatot gondozni kell, a szénát be kell takarítani, a fát begyűjteni, felhasogatni, készülni a télre. Néhányan azon egyezkedtek, miképpen, kinek a kocsijával menjenek be munkahelyükre, a városba, mert az ingázó busz, mely mindig kora hajnalban kanyarodik be Téfalvára, már régen elment. Útnak eredt

Ancsa is, széles csípőjét függén riszálva, hisz esemény történt a faluban, a kocsmában nagy forgalom várható. Indultak, vitték a hírt, ki élőben, ki telefonon, és fél óra sem telik el talán, Téfalva összes távol lévő meg elszármazott lakója tudni fogja, hogy Antal Dénkó, Ignác és Böske fia hazatért, s holtan találták Czakó Mózsai kertje mögött. A szomorúságot pedig, hogy egy fiatal atyafit vesztek el, lesz még idejük kibeszélni magukból. Ha nem ma este, akkor holnap. S ha nem holnap, akkor a hosszú, téli estéken. Menynyire megrázta a falut az is, amikor Nagy Borikát halálra gázolta egy kamionos, vagy amikor Andrásját, Nyaláb Árpi öccsét szíven szúrták a hegyhátai bálon.

De azért néhány percre még megtorpantak, olyan is akadt, aki megindult visszafelé. A szekérúton Aranka bukkant fel, Dénkó első szerelme, szupulyka férjével, Kapor Misivel az oldalán. No vajon, tudott-e Aranka Dénkó érkezéséről, néztek össze többen is? Egyáltalán, volt-e tudomása Dénkónak arról, hogy Aranka férjhez ment? A nők irigykedve, a férfiak sóvárogva figyelték a fiatalasszonyt: mert Aranka, alabástrom bőrével, a reggeli napfényben épphogy lánggra nem lobbanó vörös hajával még mindig szép volt, annyi évvel azután is, hogy szülei elől a városba szökött Dénkóval. Aranka, anélkül, hogy egy szót is szólna valakihez, akár csak korábban Ancsa, a halotthoz lépett, arca fölé hajolt, egy hosszú percig mozdulatlanul bámulta, majd belekarolt Misibe, és egyetlen szó nélkül távozott.

Most már a legtöbben tényleg útnak eredtek, csak a hivatalos személyek, Mihalache, a polgármester, néhány ráérő öreg és közeli lakos maradt, de ők is elsétáltak a holttesttől, és csendesen diskuráltak, hétköznapi dolgokról, arról, hogy megint kemény lesz idén a tél, a tejüzem ismét csökkentette a felvásárlási árakat, közben olykor-olykor lopva Dénkó felé pillantottak, mintha csak arra várnának, hogy a fiatalember egyszer csak felpattan, lerázza zakójáról a port, és egy nagyot nevetve elvonul.

Ekkor már nyoma sem volt a ködnek, a nap is kikanyarodott a hegyek mögül, vidáman mosolygott Téfalva népére, felhő nem látszott az égen, aranysárgán csillantak a fák őszi lombjai.

Erkeztek az illetékesek, a nyomozótiszt és a halottkém, egy ötajtós Opel-lel, mögöttük mentőkocsi. A nyomozótiszt kezét rázotta a polgármesterrel, a rendőrrel, végül Czakó Mózsival, akinek sokadszorra kellett elmondania, mi is történt azt követően, hogy az ételt a két kocának kirakta. Dolgozott a halottkém is, fotózta Dénkót, oldalról, felülről, közelről meg távolról, forgatta zakóját, ingét, felsőtestét, végül megemelte nadrágját, és a talajba fúródott lábszárát tanulmányozta hosszasan.

– Úgy hisszük, gyalogosan jött a hegy felől – jelentette anyanyelvén, vi-
gyázállásban Mihalache –, hogy miért arról, azt nem tudjuk, de ismernie
kellett a környéket. Iratait ellopták, vagy elvesztette. Nincsen okunk azt hin-
ni, hogy nem természetes halállal halt meg.

A nyomozótiszt biccentett, rágyújtott egy cigarettára, majd lágy tekin-
tettel nézett el a hegyek felé. Miután kollégája befejezte a halottszemlét,
elmagyarázta a polgármesternek, hogy a helyszínelést befejezték, a testet
most beviszik boncolásra, és mivel az elhunyt szülei meghaltak, hozzátar-
tozói nincsenek, vagy nem elérhetőek, a falunak kell eldöntenie, vállalják-e
a temetést.

Megbeszéli a plébánossal, felelte a polgármester.

Ennyiben maradtak.

És ekkor a következő történt: a mentősök hozták a hordágyat, a hulla-
zsákat, lerakták Dénkó mellé, és megragadták a testet. Egyikük válltól, a
másik lábtól emelte. A halott lába azonban annyira mélyen belefúródott a
talajba, hogy kirántaniuk nem sikerült. Mintha megkötött betonba lenné-
nek beszorítva, egyik láb sem engedett.

– Mit dikicselsz, János? – fedtte meg az alsó végtagokkal küszködő
mentóst a társa, majd János mellé lépett, hogy ő az egyik, János pedig a má-
sik lábat húzza ki a földből. De ami nem sikerült Jánosnak egymaga, nem
ment kettejüknek sem. János hátraszólt a mögöttük ácsorgó Tivadarnak,
hogy most neki kellene válltól a testet húznia, míg ők ketten továbbra is a
lábakkal próbálkoznak. Nekiveselkedett Tivadar, hónaljtól emelte a testet,
hátralépett és meghúzta. Dénkó teste megnyúlt, akár egy kifeszített szíj,
de a lábakat a földből kihúzni hárman sem tudták.

– A dumnyezőjét neki! – törölte homlokát Tivadar –, ne táccsák itt a szá-
jukat, segítsenek mán maguk es!

Odaálltak még ketten, két idősebb, de jó erőben lévő férfi, tenyerükbe
pöktek, és combtól markolták meg Dénkót; egyikük az egyik, a másik a
másik oldalon, miközben a két mentős letérdepelt, és Dénkó egy-egy láb-
szárát fogta. A váll fölötti rész továbbra is Tivadarnak jutott, de hát töb-
ben nem is fértek volna a testhez. Elszámoltak háromig, aztán egyszerre
feszültek neki, de hiába. A műveletet néhányszor megismételték, az öt fér-
fi húzta Dénkót, rángatta, forgatta, akár egy rongybabát, balra, aztán jobb-
ra, aztán megint balra, nagyokat reccsent a nadrág alatt a csont, de a láb-
fej maradt ott, ahol addig is volt, benn a földben.

– Hogy baszná meg a csincs az ötöt! – fogyott el a nyomozótiszt türel-
me –, hozzanak már szerszámokat, hadd szedjük ki eztet valahogy innét!

Tivadar máris indult, és szerszámos kamrájából, melyre a SHOP betűket pingálta rá fehér mésszel, csákánnyal, ásóval, két kapával tért vissza. A csákány az egyik mentősnek jutott, az ásó a másiknak, ketten pedig kapákkal túrták Dénkó lába körül a földet. Döngött a föld a csákány ütéseitől, miközben Mihalache cifra román szitkokat küldött az égiek felé, hogy megkeserüli, de mennyire megkeserüli az, aki ezt az otromba tréfát kitálta. De amikor kiderült, mi az, ami miatt Dénkó lábát a földből kihúzni nem sikerült, már magyarul is minden oldalról röpködtek a káromkodások, megidéztek az öregistent, Szűz Máriát, a mennyeknek országát az összes szentjével együtt.

Nem otromba tréfa volt az ok, legfőnnebb valamiféle ördögi turpisság. Dénkó lábán ugyanis nem volt se cipő, se zokni. Lábujjai fehér, csontszerű anyaggá forrtak össze, és karvastagságú anyagként mélyedtek a földbe. Ez a valami keményebbnek tűnt a porcnál, de puhábbnak a csontnál, és éppolyan része volt a testnek, mint a karok, a váll, a nyak és a fej, a láb és az egész testtörzs.

Mozdult a halottkém, kezére gumikesztyűt húzott, mely éppoly csontszínű volt, mint a Dénkó lábából kinőtt nyúlvány, leguggolt, és ujjjaival hitetlenkedve nyomkodta a bokákat. Ezután táskájából egy vékony szikét emelt ki, finoman végighúzta a nyúlványon, és amikor azt látta, hogy hajszálvékony vércsík jelenik meg a vágás helyén, majdhogynem diadalmas ábrázattal nézett végig a nyomozótiszt, a polgármester arcán, majd sorjában, a mellettük, mögöttük ácsorgó embereken.

– Javaslom, ássunk inkább tovább! – mondta rekedten a nyomozótiszt.

Ástak, kapáltak tovább. Mikor egy lábész felszabadult, a halottkém intett, hogy várjanak, és óvatosan, mintha egy régészeti leletet tartana a markában, megemelte a kiszabadított részt, lesöpörte róla a földdarabokat, és jelezte, hogy lehet ásni tovább. Így haladtak, centiméterről centiméterre. Dénkó lába málnabokorgyökéreként tekeredett a földben, de a nyúlvány egyre vékonyodott, ahogy újabb és újabb részeket sikerült szabaddá tenni. Amikor a legvégéhez értek, hallani lehetett, ahogy a földbe kampószerűen kapaszkodó apró gyökérszálak halk roppanással szakadnak ki az anyaföldből. Aztán, mikor a bal után a jobbik nyúlvány is kinn volt a szabadban, hosszú percekig ismét szótlánul, tiszteletteljesen bámulták a testből kinőtt méternyi hosszú képződményt, mely most már, hogy kitepték a földből, talán nem nő tovább, és akárcsak Dénkó, halott marad, és mozdulatlan.

A mentősök a poros testet most már könnyedén húzták el a gödör mellől, hullaszákba rakták, és beszuszakolták a mentőautóba. A cipzárt nem

sikerült végig elhúzniuk, a két lábnyúlvány úgy fityegett ki a zsákból, akár két fehér antenna.

Alig néhány perccel azután, hogy a mentő, a nyomozótiszt, a rendőr elhajtott, Téfalva egy felbolydult hangyabolyra hasonlított a leginkább. Tivadar rontott neki elsőként a délelőtti csöndnek, teli torokból üvöltözte végig a falu főútját, hogy gyökere nőtt az éjszaka meghalt Antal Dénkónak. A falu népe még kételkedve hallgatta őt, de csakhamar a többi szemtanú is rázuhant a falura, és visszhangozta Tivadar szavait. Kiabálásuk bejárta az udvarokat, a házakat, végigsüvöltött a verandákon. S mikor kiderült, hogy a falu legkomolyabb embere, Kiruj Berci is igazolja a csodahírt, az emberek megindultak, a szomszédhoz, a kocsmába, a postáshoz meg a vegyesboltba, vinni tovább a hírt és újabb hírforgácsokat hajszozni. Előjöttek a csűrök, istállók, műhelyek rejtekéből a munkások, ágyukból a betegek, a botjukra támaszkodó vének. Még a félnótás Tercsike is ott sündörgött az utcán, és vigyorgott bambán az izgatott férfarcokra. A fiatalok telefonon, SMS-ekben, a *facebook*-oldalaikon üzentek iskolatársnak, ismerősnek, ismerős ismerősének, és kürtölték világgá, hogy egy hegyvidéki településen egy Antal Dénes nevezetű fiatal férfi holttestének mindkét lába belenőtt a földbe.

Mint minden közösségi eseményt, Antal Dénkó esetét is Ancsa kocsmájában vitatták meg, házi köménypálinkával, savanyú csapolt sörrel meg huncutul felvizezett Fekete Leánykával. Sok vita ezúttal nem volt, hamar döntött az izgatott társaság: Antal Dénkót Téfalván kell eltemetni. Néhány kör után már a delegációt is megválasztották, és a háromfős, Nyaláb Irénkéből, Szakács Karcsiból és végül, de nem utolsósorban Tivadarból álló csapat indult a plébániára. A plébános hallgatta, figyelte őket, ahogy egymás szavába vágva mondják a magukét, vándoroltatta ravasz tekintetét egyik arcra a másikra, olvasta az elszántságot az arcokon, majd csak ennyit mondott: eltemetjük, ha lesz, akit.

A polgármesteri hivatal volt a következő állomás, de Kiruj Bercit csak telefonon érték utol, ő már útban volt a városi kórház felé. Hozom Dénkót, amint csak engedik – üzente Berci választóinak.

A hír megnyugtatta a falu népét, de ahogy teltek az órák, és nem történt semmi, ideges várakozás telepedett Téfalvára. Mert mi lesz, ha nem adják ki Dénkót, és a fővárosba viszik mutogatni országnak-világnak? Oda is elmegy a polgármester? Mekkora szava lehet egy egyszerű falusi embernek a sok bölcs professzor és tudós között? Késő délután, mikor a busz meghozta az ingázókat a városból, az állattartók is megjöttek jóllakottan bége-

tő juhaikkal, fakarikákat orrukban lógató teheneikkel, még mindig csak a nyugtalanító tanácsalanság volt az úr, s ezt már nem lehetett egy-két pohárka pálinkával feloldani. A polgármesteri iroda felé torlódtak az emberek, egyre hangosabban és zajosabban akarták tudni, mi fog történni ezután, hazahozzák-e Dénkót. Bekecs Hajnalka, Berci titkárnője időnként fülére szorított telefonnal tudósított az iroda ablakából, hogy Dénkót a kórházban felboncolták, idegenkezűségnek nem találták nyomát a testén, megállapították, hogy a halál oka a kimerültség lehetett. A szíve egyszerűen megszűnt dobogni. Meg hogy legyenek már türelemmel, a polgármester úr most is a falu érdekében dolgozik, megtesz minden tőle telhetőt, ott ül a kórházban, egyeztet orvossal, nővérrel, ígéri a zsák pityókákat meg a liter szilvapálinkákat, hogy engedjék el Dénkót, a falu vissza akarja kapni. Aztán elunta hallgatni a kinti morgolódást, magára zárta az ablakot, és nem is mutatkozott többé.

Beesteledett, már a vacsoracsillag is rég fenn járt az égen, amikor végre megkondultak a harangok. Kiruj Berci Daciája kanyarodott be Téfalva főutcáján, egyik kezével a leengedett kocsiblakban könyökölt, másikkal a dudát nyomkodta. De a harangok nem miatta, hanem a mögötte érkező mentőkocsi miatt szóltak, mégpedig azért, mert Dénkó feküdt benne. A mentő a temetőig araszolt, s miután a plébános nyitotta a kapukat, befarolt, egyenesen a ravatalozóig hátrált. A testet a ravatalozó asztalára emelték.

Percekkel ezután az asszonyok már a halottasház előtt várakoztak, munkára készen. Dénkó fásliba bugyolált testét bebalzsamozták, inget, zakót, nadrágot húztak rá, nyakára nyakkendőt hurkoltak. Mivel a két lábát a kórházban bokából levágták, a nadrág alá ruhadarabokat gyömösöltek, hogy ne legyen feltűnő a csonkasága, a nadrág végéhez egy pár lakkcipőt helyeztek. Körmeit levágták, megtisztították, megborotválták, arcára pirosítót kentek. Feje mögé három fényképet raktak, a két szélén Böske és Ignác, középuitt az ő arcképével. Még javában gyújtották a gyertyákat, mikor a korporsót meghozták, egy egyszerű, fenyőből készült, barnára festett ládát.

Téfalván ekkor már euforikus volt a hangulat. Boldog-boldogtalan ott téblábolt a temető környékén, búcsúzni akart Antal Dénkótól, látni azt az embert, kinek testéből gyökér nőtt a szülői földbe. Jöttek csoportosan, magányosan, autóval, gyalog, kerékpárral, a szomszéd településekről, utasokkal teli kiskocsikban, mikrobuszokban. A temető előtti kis parkoló megtelt, a hegy felé vezető földúton hosszasan sorjáltak az autók. A ministráns fiúk a kapunál gyújtotték az adományokat, árulták a gyertyákat, hamarosan gyertyatengerben fénylett a ravatalozó, az odavezető ösvény két olda-

la, a temető melletti kápolna. Volt, aki csak egy percre, fejet hajtani lépett be a halottasházba, de a legtöbben a fal melletti padokat keresték, hogy leüljenek egy kicsit, elbúcsúzzanak a fiatalembertől, kit komolytalan suhancként láttak utoljára, hogy lássák azt a nadrágba rejtett csodalábat, s hogy rögzüljön bennük minden apróság: az anyjáéra emlékeztető göndör haj, az apjától örökölt széles járomcsont. Hogy mélyen magukba égessék ennek az estének az emlékét, s hogy ez az emlék életük utolsó napjáig élő maradjon bennük, és eleven.

Mire a temető és a kápolna környéke elcsendesedett, már jócskán benne jártak az éjszakában. A fiatalabbak és néhány merész öreg úgy döntött, átvirrasztják az éjszakát, megadják a végső tiszteletet társuknak, aki hét évvel ezelőtt nyomtalanul eltűnt, megfeledezett róluk, de a mai napon mindenért megvezekelt, örökre hazatért, és soha nem kell már idegen tájakon, idegen arcok között tévelyegnie. Úgy szervezték a virrasztást, hogy Dénkó egy pillanatra se maradjon egyedül a ravatalozóban, legalább négyen legyenek vele odabent. A többiek pedig, míg sorukra vártak, a bejárat előtt cigarettáztak, adogatták körbe-körbe a pálinkásüveget, hogy el lehessen viselni azt a sunyin lopódzó éjjeli hideget, s mivel Dénkóhoz fűződő emlékeik igen távoliak, és azok is jobbra kellemetlenek voltak, saját külföldi élményeikről beszélgettek, hogy ki mit tapasztalt, hogyan csalódott vagy nem csalódott a nagyvilágban, merre járnak azok a téfalvaiak, akiket messzire sodort az élet, és most nem lehetnek itt velük. S ahogy nyúlt az éjszaka, mintha az ég is egyre közelebb ereszkedett volna a fejek fölé, és a csillagok is egyre nagyobbaknak tűntek. Még az ég is Dénkót siratja, mondogatták többen is, pedig tudták azt jól, hogy csak a harmat az, ami a temető fűvén sercen.

Napkeltekor télhozó szél söpört végig az utcákon, kopogó hideg harapdálta a korán kelők arcát. A sírásóknak fagyos talajba kellett beleütni az ásót. Négyen dolgoztak az Antal család sírjánál, megállás nélkül, párokban felváltva, mert a plébános utasítása az volt, hogy reggel kilencig készen kell lenniük, Dénkót még a délelőtt folyamán el akarja temetni. Nagyon mélyre ásni nem is kellett, hamar csontokon koppant az ásóvas, Ignác vagy Böske maradványain. Még vitatkoztak is egy jókorát azon, hogy Ignác vagy Böske csontjai-e ezek, mert nem emlékeztek arra, melyiküket temették később, a már évekkal korábban kifaragott sírkőre csak a születési évet vés-ték bele.

A szertartáson a kántor éles szopránhangját elhaló sikolyként visszhangozta a hegyoldal. A plébános rövid, szenvedélymentes beszédet mondott.

– Nagy tragédia érte a falut, mondta, egy család utolsó sarja is eltávozott a földi életből. De ez a tragédia egy csodát is hozott nekünk, isteni megnyilatkozást, hiszen az Úr hazarendelte meghalni Dénkót, és annak különös halálával azt üzeni nekünk, hogy a szülőföld ereje mindennél erőteljesebb. Amikor a két szülőt, Ignácot és Erzsébetet magához szólította az Úr, mindannyian haraggal gondoltunk a hálátlan fiukra, de a mai napon megnyugvásra lel Antal Dénes lelke, és mi is megnyugodva térhetünk vissza otthonunkba. Mert az Írás is kimondja: ha valakinek száz juha van, és elveszít közülük egyet, vajon nem hagyja-e ott a kilencvenkilencet a pusztában, és nem megy-e addig az elveszett után, amíg meg nem találja? És nem okoz-e nagyobb örömet annak az egynek a megtérése, mint annak a kilencvenkilenc igaznak, akinek nincs szüksége megtérésre?

A gyász nép megilletődve hallgatta a plébánost, közben arról susogtak, hogy Aranka vajon miért nem jött el a temetésre.

– Azért, mert Misi nem engedte el – vélekedett Tivadar, a mindenkor bennfentes –, ez még Dénkóra holtában is féltékeny. De lehetséges az is – tette hozzá –, hogy megint megkujakolta az asszonykát az éjszaka, és Aranka szégyell zöld és kék foltokkal mutatkozni, mert akármilyen szélbászó ember ez a Misi, erősen megvadul, ha megrészegeedik.

Tört nem tartottak, az asszonyok az éjszaka kalácsot, pogácsát, szilváslépenyt sütöttek, és a temető bejáratánál kínálgatták. Ancsa kijelentette, hogy mindenki a vendége egy pohárka köménypálinkára. A kocsmában a polgármester köré gyülekeztek a legtöbben, aki szokásos nyugodt baritonján mesélte, hogyan sikerült meggyőznie a kórház igazgatóját, hogy elengedjék Dénkót. Félórát veszekedtek az igazgató irodájában, aki egyre csak hajtogatta, hogy Dénkó már a tudományé, ekkora szenzációt eltitkolni amúgy sem lehet, nem mindennap ereszt gyökeret az ember lába, pláne mindkettő, eláthatják akármilyen mélyre, egy napon úgyis jönni fog a parancs, hogy bontsák fel a sírt. Az majd akkor lesz, érvelt Kiruj Berci, és hol szép szóval, ígéretéssel, hol zsarolással, jogi passzusok citálásával győzködte a kórház igazgatót. Meg kell értenie az igazgató úrnak, hogy Dénkó a falué, ő nem hagyott hátra se levelet, se egyéb írást, a földbe nőtt lába volt az ő üzenete, világos végrendelete. Az igazgató ajánlotta, hogy aludjanak egyet a mai izgalmakra, majd holnap tiszta fejjel meghozzák a döntést.

– Akkor jobb lesz, ha befeküszök Dénkó mellé, mert vasvillával hajtának ki a faluból, ha nélküle mennek haza – idézte Berci a saját szavait, és még mozdulatát is leutánozva előrehajolva suttozta: – Direktor úr, mon-

dom neki, két gyönyörű disznyt hizlal magának a falu, az egyiket Luca-
napon, a másikat Vízkeresztkor vágjuk.

A sok érv, de leginkább ez utóbbi, megtette hatását. Megszületett a
kompromisszum: Dénkót megfelezzik, ő a falué marad, ami pedig a lábá-
ból kinőtt, lehet a tudományé.

Történt még, hogy Ibolyka néni, a nyugalmazott tanítónő a kocsmá-
ban egyik sarkában elzokogta magát. Eszébe jutott, hogy negyedik osztályos
korában mennyire szépen szavalta Dénkó a *Füstbement terv* című Petőfi-
verset. Ezen Anca csak nevetett, szerinte Ibolyka néni összetéveszti Dénkót
valaki mással, különben is, a vénkisasszony már akkor is dilló volt, amikor
ő, Anca iskolába járt, pedig hej, az sem tegnap volt, még csak nem is teg-
napelőtt.

Hát, így tért haza Antal Dénkó, és került a fagyos anyaföldbe egy hű-
vös őszi reggelen.